

Notes de la xerrada de Glòria Vives Xiol “Acompanyar el dibuixar dels infants”

Dibuixar és una experiència de vida, és un llenguatge natural. Amb aquestes dues frases començava una xerrada sobre el dibuix en els infants a càrrec de la il·lustradora i formadora Glòria Vives Xiol. Deia: “potser un infant està molt al cos ara però tard o d’hora arribarà al dibuix, és natural”.

Per començar, algunes breus pinzellades d’història per a situar-nos, des de la prehistòria fins a la influència de les pantalles en els dibuixos infantils d’avui en dia, passant per la influència de les avantguardes del S. XX i del psicoanàlisi en el canvi de mirada cap al dibuix infantil. Referències a corrents pedagògics que posen l’infant al centre, i a estudiosos com Franz Cizek, Georges-Henri Luquet, Viktor Lowenfeld, Rhoda Kellogg, Arno Stern o F. Tonucci podien fer pensar que ens enredaríem en la teoria, però res més lluny del que va ser la xerrada: un exercici de baixar la teoria a la pràctica i parlar de com acompanyar, ara, nosaltres, les famílies i l’escola, el dibuix dels infants.

Davant d’una audiència composta de família i de mestres, predominantment femenina (cinc homes vs. vint-i moltes dones) comença la xerrada amb una afirmació contundent: el model actual ha fracassat. I com ho sap? Doncs perquè no calen ni els dits d’una mà per a comptar quantes persones han aixecat la mà a la pregunta de “Quants dels adults d’aquesta sala ENCARA dibuixeu?” Es mata el dibuix quan es fa creure a l’infant que si no s’assembla a la realitat no està bé.

Parlant de les diferents etapes del dibuix entenem que són fases naturals per on passen tots els infants, independentment de la cultura, l’origen o l’entorn, naturals i necessàries, de la mateixa manera com el gateig o l’arrossegament preparen, anticipen i faciliten aprenentatge de caminar. A dibuixar com a caminar no s’ensenya... se n’aprèn.

1. L’etapa del gargot

- a. primer descontrolat, “flipen” de com el seu moviment deixa rastre, se surten del paper, pinten la taula, tornen al full...a partir dels 18 mesos;
- b. després controlat, ja no se surten del paper
- c. i finalment gargot “amb nom”, però no hi ha “intenció dibuixera”, no han volgut fer res, però “hi veuen coses” o també fan veure que escriuen imitant els infants més grans o els adults, entre els 3-4 anys;

2. l'**etapa preesquemàtica** 4-7 anys, primers intents de representació (exemple: les "amebes": aquell dibuix d'una persona on els braços i les cames surten del cap!)
3. l'**etapa esquemàtica** o **simbolista**, 7-11 anys, no segueixen els codis, no hi ha proporció objectiva, comença a diferenciar-se el símbol creat respecte el símbol adquirit: l'ocell en forma de "V", la casa amb xemeneia, dibuix com em sento i el que sento, és interessant deixar que s'expressin perquè pot mostrar com se senten, per exemple, si es dibuixen petits, o tatxats. Si veiem repetició en algun d'aquests elements seria quan ens hauríem de preocupar i podríem buscar ajuda professional;
4. l'**etapa naturalista** o **realista**, +11 anys, aquí sí que podem preguntar "què" han dibuixat (es prioriza la semblança del dibuix amb la realitat, comencen a aparèixer cares de perfil, coses que es tapen les unes a les altres perquè la perspectiva ja és important, es torna indispensable la coherència cromàtica, apareix el "polèmic" color carn, que no és el taronja i tampoc és el marró, en la mirada dels infants blancs. Aquí és interessant ampliar la paleta de colors de l'anomenat color carn per no quedar-se en l'estereotip racista que invisibilitza colors de pells més foscos! Ja existeixen caps de color carn amb una gama cromàtica inclusiva amb les persones racialitzades).
Aquí pot ser interessant començar també a treballar l'abstracte, "aparcar" allò acadèmic, dibuixar malament. Un [gargot pot ser el protagonista](#) d'un conte"! No volem futurs adults frustrats, volem un adult que segueixi dibuixant! Encara no posar els típics "bodegons", això, per a més endavant.

La xerrada ens ha deixat idees tan boniques com que dibuixar sobretot inicialment és una exploració del "**deixar rastre**" del jo, de **reafirmació de la nostra identitat**. Que dibuixar "**de dins cap enfora**", i fer símbols propis és molt més enriquidor i creatiu que dibuixar símbols estereotipats o socials, i volem ciutadans creatius!

Hi havia molt interès i moltes preguntes que han anat interrompent i esquitxant la xerrada, tantes que la Glòria ha comentat que no ha pogut passar la presentació sencera, però és que totes portaven a temes molt interessants! També ha sortit una pinzellada que donaria per a una altra xerrada sobre que la capacitat evocativa del color és súper potent, o que els dibuixos poden donar molta informació psicològica de l'infant, especialment si detectem repeticions.

També ens va deixar algunes propostes que poden semblar trencadores, de les quals cadascú en pot agafar la que li encaixi més, o provi i investigui si li agrada com a idea per a les seves filles i fills:

- no dibuixar-los elements figuratius: si dibuixem, fem taques, formes geomètriques, ratlles, rodones, punts, mai ocells, cases, cors, flors...
- es pot compartir l'estona de dibuix però si l'adult ho fa des de l'abstracte
- a partir dels 7 anys ja podem pintar junts, el dibuix és quelcom molt social i el dibuix ja s'ha consolidat com a llenguatge
- no preguntar (sobretot a etapa infantil, a l'etapa del gargot) *què* ha dibuixat
- desactivar la idea del dibuix com a objecte (per exemple, regal o "trofeu"), no penjar-los a la paret perquè aleshores ens convertim en observadors i "jutges"!
- A l'escola és important que hi hagi: espai de dibuix lliure i espai de taller (diferent! estudi conceptual del dibuix, igual que la poesia, la mirada es treballa)

- els beneficis de l'art efímer (pissarres), perquè potencien l'acte de dibuixar més que el resultat.
- el dibuix com a experiència. Verbalitzar que no “fem un dibuix” sinó que “dibuixem” (de nou, es destaca l'acció, no el resultat)
- si estan en una edat que dibuixen estereotips (o un estil predeterminat de fora, exemple: el Manga, el Kawaii) se'ls pot ajudar portant consciència al fet que és un dibuix que algú ha pensat i dissenyat, des de fora, no elles i ells, i que puguin ser creatius proposant, per exemple, fer-los però amb altres materials
- la goma d'esborrar millor a la butxaca de l'adult: validar l'esbós, l'error, l'assaig-error, com un aprenentatge del que és la vida!
- no recomana els quaderns de “colorejar”, en canvi fer servir tovallons de paper, fulls quadriculats, bossetes de tè, darrera d'un sobre... jugar amb els mini dibuixos
- Acollir l'error perquè forma part del procés creatiu
- validar que el dibuix no sempre té perquè ser ben fet, ni definitiu. Validar també el fet de dibuixar “malament” o dibuixar “lleig” o “coses lletges”

Ens va citar alguns llibres per si els volem explorar:

- [Como dibujar con el lado derecho del cerebro](#), Betty Betty Edwards (ed. revisada)
- [Dibuixar el món. Jugar, crear, compartir](#), Associació de Mestres Rosa Sensat, 2021

Ens deixem moltes altres idees enriquidores, per no desvelar tot el contingut de la xerrada. Moltes gràcies Glòria! I si teniu ocasió d'escoltar-la en una altra ocasió, no ho dubteu, val molt la pena!

...i ara... a donar llibertat i mirada al dibuix com a experiència, no com a resultat!

Més info: <https://www.gloriavivesxiol.com/> ·

<https://gloriavivesxiol.blogspot.com/2015/05/acompanyar-el-dibuix-dels-infants.html>

Comissió de Comunicació AFA Anglesola
29 de febrer de 2024